

Vychází 1., 10., 20.
každého měsíce o 10.
hodině. Expedicí se
nachází u Roberta
Veita v Nových ale-
jích č. 116.

DALIBOR.

Předplácí se: čtvrtl.
1 zl., půll. 2 zl.,
celor. 4 zl. rak. č.
S poštou: čtvrtl. 1 zl.
15 k., půll. 2 zl. 30 k.,
cel. 4 zl. 60 k. r. č.

Hudební časopis s měsíční notovou přílohou.

Odpovědný redaktor:
Emanuel Meliš.

Nakladatel:
Robert Veit.

Plavba po Labi.

Hoj! jas a zpěv a ryk a hluk,
v dál ranní vzduch doráží
a vzmahem sterý statných ruk
hle! párník již odráží.

Rameno kol za ramenem
se v Labských vlnách koupá,
a hřeben hor za hřebenem
se vesel s námi houpá.

To nemůž pěvec mladý snest,
a zavýskne si ryčno,
že ta mladosti bujně zvěst
zachvívá v zahranično.

A trub a flét a bubnů zvuk
v to z paluby zahlásá,
hoj! jas a zpěv a ryk a hluk,
že párník se otrásá.

A třesem tím se srdce dmou,
hoj! jak se letmo řítí!
kmet mladec v náruč si padnou
a každému zrak svítí.

Sama ta proti krásná pleť,
když závoj s lící vlaje,
nechá ho vlát: I leť si leť!
a různěji plaje.

To nemůž pěvec mladý snest
a lásky bol zazpívá,
že z ostrova i ratolest
mu sama soucit kývá.

V to zas se hudby průvod nes,
však tiše jen a jemně,
o sladký bol, o sladký ples!
plesát nebe i země.

Po březích mnohý stinný sad
a mnohá dlhá víska,
mnohý pahor a vinohrad
a „Ave“ z dál i z blízka.

Když doprovází hudby zvuk,
jak se to blaze pluje,
hoj! jas a zpěv a ryk a hluk!
A párník zastavuje.

J. V. Jeřábek.

Část theoretická při vyučování na piano.

Podává Fr. Blažek,
učitel harmonie na ústavu varhanickém.

(Pokračování.)

Víme-li od jakéhokoliv základního tónu tvrdou škálu sestavit, pak se nesetkáme při stavění měkké škály se žádnou obtíží.

Z každé dur-škály dá se odvoditi mol-škála v ten způsob, považuje-li se šestý její stupeň co základní tón mol-škály; podlé toho povstane z C-dur a-mol, z G- e, z F- d*) škála atd.; kráčí-li se jenom v dur-škále od šestého tónu stupmo až na jeho oktávu. Mol-škála od a, kteráž se tvoří z C-dur-škály bude tedy sestávat z následující řady tónů a, h, c, d, e, f, g, a. Tento způsob škály jest zastaralý, a pro nynější požadavky nedostatečný; poněvadž zde schází citlivý tón, který nesmí žádné škále chybět. Tento citlivý tón se však nahrazuje tím, že pokaždé když se v mol-škále postupuje nahoru, stupeň sedmý o půltónu se povýší, kterýžto stupeň při sestupování dolů se buďto tak povýšený podrží anebo zase o půltónu sniží.

Následkem toho dostane předcházející stará škála následující tvar: a, h, c, d, e, f, gis, a; dolů a, gis, f atd., anebo podle starého způsobu a, g, f, e, d, c, h, a.

I tento druhý způsob měkké škály má také svou vadu, nebo od V. k VI. stupni f, gis jest $1\frac{1}{2}$ tónu krok trochu příkrý, který se dá jedině tím odstranit, povýší-li se při vystupování kromě sedmého také šestý

*) Velké písmeno značí dur-, malé mol-škálu.

stupeň jak následuje a, h, c, d, e, fis, gis, a dolů však se kráčí podle předešle uvedených způsobů. *)

Měkká škála se nám objevuje tedy v trojím tvaru: první a, h, c, d, e, f, g, a, nazýváme starý způsob; druhý a, h, c, d, e, f, gis, a, slove harmonickou neb systematickou; třetí způsob a, h, c, d, e, fis, gis, a, jmenujeme melodickou škálu **).

Pátráme-li, v jakém poměru jeden každý stupeň ke druhému stojí, shledáme v druhém způsobu

1	1/2	1	1	1/2	1 1/2	1/2	
a	h	c	d	e	f	gis	a
I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.

v třetím

1	1/2	1	1	1	1	1/2	
a	h	c	d	e	gis	a	
I.	II.	III.	VI.	V.	VI.	VII.	VIII.

Srovnáme-li druhý způsob mol-škály s dur-škálou od téhož samého základního tónu, shledáme, že ony se liší třetím a šestým stupněm od sebe, z čehož následuje: 1. ať kráčím nahoru neb dolů, třetím tónem nabudu vědomí, zdali se nacházím v mol- neb dur-škále; 2. že sníží-li se v dur-škále třetí a šestý stupeň o půltónu, promění se vždy v mol-škálu; k. př.

c	d	e	f	g	a	h	e	jest dur-šk.
c	d	es	f	g	as	h	c	jest mol-šk.
I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	

Měkké škály nemají pro sebe zvláštní způsob předznamenání, nýbrž společně s dur-škálami na př. a- C, e- G, d- F a t. d., a dá se následujícím způsobem vyhledat: kráčíme-li od prvního stupně měkké škály půl druhého tónu nahoru, najdeme základní tón tvrdé škály, kteráž jest s touto mol-škálou stejného předznamenání; opačným kráčením od prvního stupně tvrdé škály najdeme zase stejně předznamenanou měkkou škálu.

Takové stupnice, které mají společné předznamenání nazýváme paralelní (rovnoběžné).

Škály, které jsou stejnozvučné ale rozdílně psané na př. Cis-dis, es-dis, gis-as atd., nazýváme enharmonické škály.

První úloha bude, aby žák udělal z jedné každé dur-škály paralelní mol-škálu druhého i třetího způsobu. Druhá úloha bude pozůstat pouze na udání ja-

*) Sestupování mol-škály při povýšeném šestém stupni nacházíme zhusta u Š. Bacha, v novější době sobě libujeme s stupovatí jenom s povýšeným sedmým tónem (citlivým tónem) a gis, f, a, d, c, h, a neb dle starého způsobu a, g, f, e, d, c, h, a.

***) Druhý způsob se zvláště hodí k odvozování harmonií (akkordů), třetí se vyznamenává před onou uhlazenější a pilnější zpěvností; odtud pochodí také jejich pojmenování.

kéhokoliv základního tónu sestavit mol-škálu. Ostatně se čvíčí jako při dur-škále.

c) chromatická škála (barvitá stupnice).

Jestliže v diatonické škále mezeru jednoho každého celého tónu vyplníme půltónem, obdržíme chromatickou škálu. Poznamenati však sluší, že při vystupování se užívá zvyšující a u sestupování snižující posuvky, ku př. c, cis, d, dis, e, f, fis, g, gis, a, ais, h, c; c, h, hes, a, as, g, ges, f, e, es, d, des, c.

Ku konci této lekci učitel opakuje ještě vše v stručném výtahu:

1. Půltón. Ten nejbližší tón nahoru neb dolů, slove půltón. Nacházejí-li se oba tóny na stejné linii, činí malý, na rozdílných velký půltón.

2. Celý tón. Vložen-li mezi dvěma tóny ještě jiný tón, takováto vzdálenost dvou tónů slove celý tón.

3. Škála. Pokračování po stupních od jistého základního tónu až na jeho oktávu slove škála.

4. Způsoby škály. Diatonická a chromatická škála.

5. Diatonická škála pozůstává z celých a půltónů.

6. Chromatická škála se zakládá v postupování po samých půltónech.

7. Druhé diatonické škály. Stává tvrdé a měkké nebo jinak dur- a mol-škály.

8. Dur-škála jest, je-li poměrnost jednoho stupně k druhému jak následuje: $11\frac{1}{2}$, $111\frac{1}{2}$.

9. Škály s křížkami a s be. Při tvoření škály od některých základních tónů potřebí nám křížků a u některých zase be.

10. Pořádek přibývání křížků a be. Povýšením sedmého tónu povstává křížek a snížením čtvrtého tónu zase b. Zvolíme-li pátý neb čtvrtý stupeň ze škály co základní tón nové škály, obdržíme v prvním případě o jeden křížek, v druhém o jedno b více.

11. Citlivý tón. Jest každý sedmý stupeň ze škály; jím cítíme pokračování o půltónu výše k základnímu tónu.

12. Mol-škála se stane, kráčí-li se od šestého tónu dur-škály stupmo až na oktávu.

13. Druhy měkké škály. Jsou tři, stará, harmonická a melodická škála.

14. Stará slove, když se od šestého stupně dur-škály kráčí, podle předznamenání; harmonická se stane, povýší-li se mimo to sedmý stupeň; melodická se tvoří, povýší-li se šestý a sedmý stupeň staré škály.

15. Předznamenání mol-škály jest s předznamenáním dur-škály, z níž ona povstala jedinstevné.

16. Paralelní škály jsou ty, které mají společné předznamenání, a které jsou půldruhého tónu (malou terci) od sebe vzdálené.

(Pokračování.)

Stav zpěvu národního a hudby v Haliči.

Podává *Adolf Pozděna*.

(Pokračování.)

Písňe, které se v Haliči zpívají, rozpadají dle nápěvů na dvě třídy. Jedny mají nápěvy smutné, bolné a truchlivé, druhé veselé, radostné a bujaré. Nejen, že nápěvy na dva díly rozpadají, ale i národnost rozděluje se na dva kmeny, totiž na kmen, který zaujímá kraje na Dněstru a Sanu, a kraje na Visle (Weichsel). K prvnějšímu kmenu patří lid Rusínský, k druhému lid Mazurský a Krakovský.

Velmi mnoho písní národních má lid Rusínský; jest ale tak nezpěvný, že ohromné práce a vytrvalosti zapotřebí jest, (co jen ten posouditi může, který se mezi Rusíny nacházel) aby mezi lidem tímto něco pořádného vyčerpal.

Rusiňané nejsou jako Čechové; zde můžete celý týden po polích, lukách, vsích a městečkách choditi, nikde té nejmenší písně neuslyšíte, kdežto u nás každé děcko, jež s pískem hrá, dívka s džbánem pro vodu jdoucí, zkrátka všecko, ce jen v žilách krev českou proudit cítí, vyjevuje zpěvem buď radost neb žal svůj.

Nápěvy Rusínské jsou jedny z těch nejkrásnějších mezi nápěvy slovanskými, nejen, že se v nich nachází originálnost, již v žádných slávských písních v té míře nenalezneme, alebrž že z nich vane něžnost a hrdinost, bol a ples pospolu.

Budete se zajisté tázati: A proč tedy nezpívají Rusiňané, když tak krásné nápěvy mají? Snad musí býti místa, kde někdy zpěv Rusínský slyšeti jest?

Arcif jest jedno místo, kde někdy zpěv národní zaznívá, a to jest — co asi myslíte kde? — v krčmě. Jen tenkrát slyšíte zpěv národní, když již vódka (čti vudka) zpěváku smysle pomátla, a jazyk jeho rozvázala; jen tenkrát slyšíte zpěv, když zpěvák po strastech a trampotách, kterým každý den podlehá, vódkou nějakých veselých okamžiků dobude, a jen tenkrát slyšíte zpěv, když zpěvák zapomněl, že byl před několika roky ještě — otrokem. A i v okamžicích těchto jest zpěv tento více podoben pláči a žalu; není

to ten ples a jásot, který skoro z každé písně české zaznívá.

Chcete-li tedy zde nějaký nápěv slyšeti, musíte u večer neb v noci pod oknem neb za dveřmi naslouchati; kdyby vás však někdo překvapil, že nápěvům jejich nasloucháte, umlkne v tom okamžiku zpěv, a hrobové ticho neb mumláni, jakoby z dálky jaká bouře se blížila, nastoupí.

Jak příjemný pocit jest u nás v Čechách, kde při každé práci, ať jest která koliv, při každé veselce, zkrátka: všude zpěv slyšíme, a kam jen noha naše kročí, kam oko naše popatří, všude nás uvítá hlahol našich písní českonárodních. U nás v každém kruhu společenském, v každé zábavě, jest každý zpěvec písní národních vítán, zde u lidu Rusínského na opak každý cizí rušitelem míru se stává.

Nápěvy, které lid Rusínský zpívá, nejsou všechny jejich pravým vlastnictvím; že se ale nápěvy tyto mezi lidem udržely a lid je zpívá, musím jich také zde podotknouti. Lid Rusínský jest jedna větev z kmene slovanského a jest rozšířen po východní Haliči, severním Uhersku, Podolii a Volínsku a v Litvě. Šafařík udává jejich počet na 13 milionů. Rusíni byli před 17. stoletím svobodný národ, a dle rozličných pamětností dá se souditi, že lid tento dříve svou vlastní literaturu míti musel. Nalezají se příklady: Bible v jejich nářečí, tisknuté v Ostrogu v roku 1581, nápotom statuty Litvské a jiné pamětnosti. Později byli Rusínové buď Litvanům, více ale Polákům poddáni a tím způsobem řeč jejich se více s polskou řečí pomísila a zpříznivěla. Teprve v nejnovějším čase počala se zase Rusínská díla tisknouti. Rusínové náležejí nejvíce k řecko-spojené církvi, jsou vesměs rolníci, a stojí na nejnižším stupni vzdělanosti. — Rusínův Haličských vlastní a nejoblíbenější nápěv je: *Koľomyjka*; nápěvy kolomyjek rozpadají na dva druhy, totiž: kolomyjku krajskou (kterou lid v kraji zpívá) a kolomyjku horskou (v horách). Soudíme-li dle slov, které nápěvům kolomyjek podložené jsou, padají nápěvy tyto do časů, kdež Turci přepadali kraje jejich a odváděli nejkrásnější dívky do Stambulu (Cařihrad) a svých serailů. Souditi se může, že po drahných letech, v nichžto takové smutné nápěvy povstaly, nápěvy tyto snad lidu se vstípily; a co dříve výjevem a citem jednotlivců bylo, stalo se později charakteristikou národu. Všecky kolomyjky zpívají se pomalu, jen když kolomyjka co nápěv ku tančení slouží, tu se časomíra (Tempo) zrychlí.

(Pokračování.)

Dějiny a charakteristika hudebních nástrojů.

Príspevek k dějinám hudby podává redaktor.

(Pokračování.)

Viola

italsky violetta, viola alta neb viola di braecia,
francouzsky Alto Quinte, Vióle neb zřídka
Taille (Talj).

Dějiny violy jsou, jako všech houslových nástrojů, temnou minulostí zahaleny; toliko to je jisté, že dříve stávalo viol, než houslí, kteréžto poslední z violy povstaly. Kdy viola vynalezena jest, nedá se určit, že však starým nástrojem jest, vysvítá ze starých památek tvorného umění; neboť nalezá se na památných starých dveřích křtitelnice ve Florenci v podobenství mladistvé mužské postavy, ježto na pětistrunou violu hraje. Že se na začátku 13. století v Německu smyčcových nástrojů užívalo (bezpochyby viol, anto housle později povstaly), vysvítá ze staré kroniky od r. 1203, dle nížto ve vesnici Ossemeru u Stendalu na svatodušní středu farář, jenž sedlákům k tanci hudal, hromem rámě se smyčcem uraženo jest. Později, jmenovitě v 15. a 16. století byla viola velmi oblíbený nástroj, a za času Orlanda Lassa potaženy byly violy pěti, sedmi až devíti strunami, na nížto Orlandovy zpěvohry na dvoře vévody Albrechta Bavorského se doprovázely. Pátá struna violy bylo dvoučárkované e nynějších houslí, z něhož nápotom nyní užívané pojmenování, kvinta na houslích povstalo. V pozdějších časech doprovázelo se velké Miserere od Sarliho violami, celly a bassami. Objem violy sahá od c až na dvoučárkované g pro orchestr, do tříčárkovaného c pro hru solovou. Viola má, jak známo, čtyry struny, z nichžto obě nejhlušší, by se jim při zachvění více tíže a pevnosti dodalo, stříbrným drátem ovinuty jsou. Viola naladěna je v kvintách c, g, \bar{d} , \bar{a} . Ze všech nástrojů orchestru byla to viola, jejížto výtečné vlastnosti nejdéle zneužnány byly. Viola je tak obratná, jako housle. Tón hlubších jejích strun má zvláštní ráz, vysoké tóny skvějí se smutným, náruživým výrazem a její zvuk vůbec hluboce těžkomyslný liší se podstatně od zvuku ostatních smyčcových nástrojů. Avšak přec nedostalo se jí drahý čas buď žádného aneb skromného a nepatrného zaměstnání. Stává mnoho příčin, proč tento ušlechtilý nástroj se zanedbával. Předně nevěděla většina skladatelův předešlého století, jelikož zřídka kdy čtverhlasně psali, co s violou počítí; a když v akkordech žádných doplňovacích tónů nenašli, kteréž by jí přidělili, pospíšili si, by osudné „col basso“ napsali a někdy s takou nepředložeností, že z toho vzniklo zdvojnásobnění bassu v oktávě,

kteřé se buď s harmonií, buď s melodií, často i s oběma najednou nesrovnávalo. Za druhé nebylo možno, pro violy vynikající kusy skládati, a proč? jelikož violistové se vybírali ze slabých houslistů. Když se hudebník neschopným stal, by místo u houslí čacký zastoupil, šel k viole. Z toho vyplývalo, že violisté ani na housle ani na violu dobře hráti neuměli. I může se říci, že i za našich dnů tento předsudek proti viole docela odstraněn není.

Zvuk violy je půvabný a poutá pozornost touž měrou, že týž nástroj, kdež jej staří skladatelé umístili, přání jejich úplně vyhověl. Známe jest hluboký dojem, jež na nás činí ono místo v Gluckově operě „Ifigenie v Taurisu,“ kdež mdlobou sesláblý, kolisající se a svědomím trýzněný Orestes počíná dřímati s těmito slovy: Le calme rentre dans mon coeur? (Poklid vniká v srdce mé) co zatím temně se pohybující orchestr, vzdechy a žalné tóny pronáší, při čemž svéhlavé, ústrašné mumláni viol ustavičně zavznívá. Cit strachu, jenž každého pojme, dlužno jen violám připočítí. Dále podotknouti sluší krásný efekt viol v operě Sacchiniho „Edip (v arii Votre coeur devient mon asyle“ — vaše srdce stane se mým útočištěm), kdež violy na celek příjemný poklid a svěžest rozprostírají.

(Pokračování.)

Hans z Bülowa.

Životopisný nástin.

V listech těchto oznámen byl velký koncert ku prospěchu rigorosantů medicínské fakulty, ježž znamenitý virtuos na piano, pan Hans z Bülowa řídil a v němž týž umělec dvě skladby na piano přednášel. Doufáme se zavděčiti našemu čtenárstvu, podáme-li o něm několik dat biografických a to tím více, jelikož ještě žádný časopis ni tuzemský, ni cizozemský jeho životopisný nástin nepodal.

Hans z Bülowa narodil se dne 8. ledna 1830 v Drážďanech, a syn byl známého spisovatele Ed. z Bülowa. Nebyl sice žádným divotvorným dítětem; avšak již v 9. roku svého stáří jevil, překonav těžkou a nebezpečnou nemoc, velkou schopnost a náklonnost k hudbě. Hned na začátku pokračoval v hudbě velmi rychle a studoval při tom gymnasiální studia. Ale ještě nebylo ani zmínky o jeho hudební dráze, jižto napotom nastoupil. Roku 1845 učil se pianu u F. Wiecka v Drážďanech, u něhož důkladně technického vzdělání nabyt, co zatím M. Eberwein harmonii ho vyučoval. Přívětivostí Lipínského, jenž se záhy talentu Bülowova

laskavě ujal, seznámil se mladý pianista s Františkem Lisztem právě v Drážďanech koncertujícím. Roku 1849 až 1850 šel v stejném úmyslu do Berlína; avšak náklonnost k hudbě zvítězila nad studii práv. I ustanovil se na tom, hudbě z cela se věnovati. K témuž cíli cestoval Bülow do Curichu k Richardu Wagnerovi, kterýž mu už dříve nakloněn byl, a učil se u téhož slavného reformatora národu v řízení orchestru, k čemuž mu Curichské městské divadlo příležitosti poskytl.

Na jaře 1851 odebral se k doktoru F. Lisztu do Výmaru, by se ve vyšší hře na piano vzdělal a klavírního virtuoství co prostředku k všeobecnému hudebnímu vývinu užil. Téhož času počal podávati hudební články do časopisu „Neue Zeitschrift für Musik,“ v nichžto své důkladné vzdělání a obratný sloh osvědčil.

Na začátku roku 1853 konal uměleckou cestu do Vídně, kdež se však nelíbil, nápotom koncertoval v Uhrách, jmenovitě v Pešti, kdež příznivějších výsledků docílil. Avšak Bülow počal se opět s největší horlivostí vzdělávati na piano, by jeho hra největší uhlazenosti dosáhla a cestoval pak na začátku r. 1855 do Karlsruhe, Berlína, Hamburku, Hanoveru, Brem, do Vratislavi, Pozňan, Danzigu atd., kdež se skvělými výsledky koncerty dával. O velkonocích 1855 povolán byl od ředitelů Berlínského konservatoria, od profesora Marxe a ředitele hudby Sterna za profesora piana na dotčený ústav, v němž druhdy totož místo doktor Kulák zastával. Zde rozvinul Hans z Bülowa velikou činnost. Účinkoval s velkým prospěchem co učitel piana, co virtuos, co dirigent a co spisovatel o věcech hudebních. Jeho články v časopisech „Neue Zeitschrift für Musik“ a „Berliner Musikzeitung“ jsou duchaplné a vynikají výtečným slohem; zvláště zajímavá jest jeho polemika (rozepře) proti Berlínské kritice; Bülow uspořádal v Berlíně orchestrální koncerty a triové soirée s Ferd. Laubem a cellistou Wohlersem, v nichžto starší a novější méně známé hudební skladby provedeny byly.

Hans z Bülowa drží se nového směru, jež Wagner, Liszt a Berlioz zarazili a dělá s velkým prospěchem propagandu pro tyto reformatory hudby. Dne 18. srpna 1857 pojal Bülow Lisztovu nejmladší dceru Cosimu za manželku a byl rok na to zvolen od prince Pruského za královského dvorního pianistu. Bülowovy komposice sestávají ze skladeb pro piano (Ballada op. 11. — Mazurka op. 4. — Réverie op. 7 atd.); z písní (op. 2. 5. 8) a ze skladeb orchestrálních (ouvertura k „Cäsar“ od Shakespeara, — ouvertura ku „Cain“ od Byrona). Mimo tyto uspořádal Bülow orchestrální skladby od H. Berlioza pro piano a složil také se Singerem „Duo pro housle a piano.“

Bülow je všestranně vzdělaný hudebník, dokonalý virtuos, a energický ředitel; přitom skromný co umělec a velmi přívětivý a ochotný.

Redaktor.

Jan Zach.

Novella ze života českého hudebníka.

(Pokračování.)

Jednoho dne ale zase přistoupil k němu s otevřeným psaním a pravil: O minulosti pomlčme! Máš-li ale jen trochu rozumu, neoslyšíš znovu tento návrh pro tebe tak čestný a ze všech nesnází tě vytrhující.

Neměl pak od té chvíle už ani stání ani pokoje v Praze. Neustále již na Mohuč pomýšlel a na nové práce, jež v novém oboru působení svého podniknouti sobě předevzal.

Pravé povolání umělcovo se zajisté osvědčuje tím, že tento neustále jen na cíl hledí, jež sobě vytknul a v jakékoliv okolnosti náhoda, či osud ho postaví, vždy jen ku sledování uměleckých záměrů svých je používá. Zach nepomejšlel na slušné bezstarostné postavení, jež ho očekává, na pohodlí a dobré bydlo, alebrž na nové hudební skutky, jež mu v zlepšených poměrech vykonávati se umožní.

Brzo se ode všeho odpoutal, co na Prahu ho vázalo a obdržev potvrzení od Mohučského knížete, ustanovil se s přítelem na den, v kterýž se z Prahy odeberou.

Volf se až smál tomu zimničnmu nepokoji, jakým přítel se k odjezdu připravoval té nedočkavosti, s jakou téměř hodiny do odjezdu počítal.

„Ani tě nepoznávám,“ pravil k Zachovi, „dříve si váhal a nesnadno bylo tě přemluvití a zase jakoby tě ta pražská dlažba pod nohama páčila.“

„A páli mne taky,“ odvece Zach, „páli mne jako žžavé uhlí ode dne ke dni více. Jest mi jaksí ouzko a nevím proč, těším se jako dítě a předce mi jakés obávání prsa ouží. Tomu se nediv. Člověk, jež naděje jednou tak hrubě sklamala, nesnadno nabude úplné zase důvěry v svůj osud. Zde jsem se sprostil nepatrné výživy — jakžby bylo, kdyby mi opět selhalo. Pokud nebudu as deset mil za Prahou, neupokojím se. „Tys bloudek! s dekretem v ruce se nemáš čeho obávati. Stojíš na pevné půdě a setrváš na ní, pokud jen sám chtítí budeš.“

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Z Prahy.

Opera. Der Wildschütz (Pytlák), komická opera ve třech dějstvích od Alb. Lortzinga, dávala se dne 12. t. m. a opakovala se dne 14. t. m. Obsah a posouzení této opery, jejížto text dle veselohry „Srniec“ od Kotzebue zhotoven jest, podáme po koncertní saisoně; toliko to podotkneme, že plynulé melodie a podarilá komika půvabnému tomuto dílu stálý výsledek zaručují. Dne 16. t. m. provozovala se opera „Židovka“ od Halevyho. Jelikož nyní čas koncertů nastal, budeme hleděti k tomu, bychom aspoň o těch nejdůležitějších promluvili; neboť koncerty jsou měřítkem vkusu hudebního v každém městě. Po ukončení koncertní saisony budem opět pokračovat u rozbírání oper.

— Koncert ku prospěchu rigorosantů medicínské fakulty dne 12. t. m., jež zeť Lisztův ochotný pan Hans z Bülowa řídil, byl skutečně velkolepý a zvláště tím zajímavý, že v něm toliko skladby reformátorů hudby — skladby to H. Berlioze, R. Wagnera a Fr. Liszta provedeny byly. A kdo nezná tento věhlasný trojlístek znamenitých skladatelův, kteří vymknuvše se z těsných pout stávajících a je obmezujících forem hudby své fantasií svobodnou uzdu pouštějí. Směr nové této hudby, maje do sebe mnohých předností, potkal se s velkým odporem. Tázete se proč? Jelikož někteří přívrženci nový tento druh hudby toliko za jedinou a pravou hudbu vyhlásují. Nelze nám pro skromnost místa probrati a oceniti směr hudby, jímžto se tito genialní skladatelé řídí; avšak upozorňujeme pokročilého čtenáře na knížku „Liszt als Symphoniker von Fr. Brendel,“ v nížto pisatel reformu této hudby dle svého způsobu odůvodňuje. Zdaž důvody tyto pevný základ mají, nechceme ovšem tvrditi; o tom nás budoucnost poučí. Než dosti o tom, přistupme k skladbám samým. V ouvertuře k operě „Benvenuto Cellini“ od H. Berlioze, efektuplnou instrumentací vynikající shledali jsme krásné, hluboké a ušlechtilé myšlenky, kteréž jsouce okrouhleny velkého účinku působí. Skladbou touto nevládne ona rozkvašená, těkající fantasié, s nížto se často v Berliozových skladbách setkáváme. Berlioz jest hudební romantik a spolu původce romantické školy v oboru hudby. To osvědčil mnohými skladbami a hlavně svou fantastickou symfonií „Episoda ze života umělce.“ Paganini uslyšev symfonii tuto, vrhl se Berliozovi do náruče, a poslal mu druhý den na to list takto znějící: „Jelikož Beethoven zemřel, může ho toliko jen Berlioz nahradit; slyšel jsem Vaši božskou symfonii, ježto je důstojná Vašeho genia.“ V listu nacházelo se 20000 franků, jež Paganini svému mladému příteli za lázi daroval.“ Tato výpověď, ač něco přemrštěná, stačí k ocenění Berlioza a jeho skladeb. Neméně zajímala obecenstvo skladba „Eine Faustouvertüre“ od R. Wagnera, v nížto skladatel povahu a charakter německého národu všeobecně, avšak trefně a charakteristicky vylíčil. O předešlé k operě „Tristan a Isolda“ od R. Wagnera, kteráž se na všestranné přání obecenstva opětovati mělo, nelze nic určitého říci; leč to, že tu Wagner tím samým směrem kráčí, jež si operou „Lohengrin“ vytknul. Mimo tyto skladby slyšeli jsme dvě

symfonické básně „Festklänge a Mazeppa“ od F. Liszta. Liszt překročil dle našeho zdání docela Berliozem a Wagnerem vytknuté meze hudby. On jest více hudebním malířem než líčitelem citů; kreslí genialními tahy obraz, při němž více vidíme než cítíme, obraz, jenž nás svými kontrasty a svým technickým vyvedením, úžasem, méně však zanícením naplňuje. Liszt líčí více zevnějšek přírody a výjevy života, než city v situacích těchto zrozené, avšak v tomto líčení je genialním, neboť má instrumentací úplně ve své moci. Jeho symfonická básně „Festklänge“ jest velmi charakteristická, slyšíme tu jemné radostné zvuky buď z dálky tiše zaznívající, buď silné slavnostní zvuky se vším apparatusem plechových nástrojů. Tu vidíme v duchu rozličné stavy lidí, kteřížto svým způsobem, jistý den neb jistou událost oslavují. Každý se raduje, těší a jásá — my to vidíme v duchu; avšak necítíme se dojmuty radostnými zvuky jejich; nás baví, avšak nerozraduje jásot jejich. Ještě více než v této skladbě, podařilo se Lisztovi výborně, obsah Hugovy básně „Mazeppa“ vylíčit. Pekelnou jízdu trpícího reka, poušť, suchopárné stepi, krkavci, krákorající a jiné okřídlené průvodčí, sovy, supi atd., které nešťastníka na zemi ležícího obletují — všechny tyto výjevy vylíčil Liszt živými barvami charakteristické instrumentace a ustavičně dál a dále se ženoucím rytmem. Symfonie tato hluboce promyšlena a nemine se při dobrém provedení žádoucího účinku. Konečně dlužno se zmíniti o panu Hansu z Bülowa, jenžto fantasií od Schuberta (od Liszta symfonicky zpracovanou) a uherskou rhapsodii s průvodem orchestru mistrně přednášel. Jeho úhoz na piano je pružný, lehký a rázný; jeho pianissimo podobá se Eolově harfě, jeho fortissimo bouřlivému severu. Technická obratnost p. Bülowova je dokonalá, jeho přednes živý, cituplný a všemi nuancemi ozdobený. Bülow zná vniknouti do ducha skladby, což hlavně při řízení všech instrumentálních skladeb a při hraní na piano patrně dokázal. V koncertu tom zpívala paní Mellerova a pan Hartmuth některé písně, a slečna Rudloffová přednášela prolog výtečně. Orkestr držel se při těchto ohromných skladbách až na konec velmi čacky, a zasluhuje chvalného uznání. Pan Bülow byl hlučným potleskem za dirigování a po hraní na piano mnohokrát volán.

— Koncert Akademického čtenářského spolku dne 20. t. m. Chvalitebná tendencí Ak. čten. spolku, by obecenstvu skladby jak instrumentální, tak vokální mladých vlastenských talentů předvedl, zasluhuje tím většího účastenství, jelikož zdejší hudební spolky si okolnosti této buď málo všímaly neb jí docela opominuly. V letošním koncertě slyšeli jsme ouverturu k nové operě „Anna von Landskron“ od J. J. Aberta v nížto jsme genialního ducha našeho krajana opět obdivovati museli. Skladba tato jsouce na základě romanticismu zosnována vyniká překrásnými, ušlechtilými a jasnými myšlenkami, ježto mistrně provedeny jsouce okrouhlý celek tvoří. Instrumentací je pikantní, bohatá a efektuplná, avšak nikde přeplněná. Napnuté obecenstvo sledovalo s velkou pozorností milostný chod myšlenek v ouvertuře této. Neméně zajímavé číslo byla symfonie k Hálkovu „Alfredu“ od Lud. Procházky, v nížto se on co nadaný skladatel osvědčil. Ačkoliv

by se při skladbě této co do instrumentací a zvláště co do upotřebení plechových nástrojů i co do formy ještě mnoho přátel dalo, může se skladba tato dosti zdařilou nazvati. Oba hlavní motivy jsou půvabné a ušlechtilé a charakteru osob v Alfredu jednajících přiměřené, ačkoliv přiznati musíme, že nás jeden na Beethovenův „Fidelio“ upomíná, což však dílu nikoliv na ujmu není. Motivы tyto střídají se velmi obratně a rozmanitě; než důkladného zpracování se jim nedostává. Mnohým opětváním obou hlavních myšlenek stane se dle našeho zdání symfonie rozvláčna a nezanechá po sobě celistvého dojmu. Ostatně musíme podotknouti, že se v této prvotní práci jeví velký vzlet, poetická mysl a hluboký cit, které nám za to ručí, že nadaný skladatel zmocní se formy nám v drahých větvích této symfonie něco ještě zdařilejšího podá. O ostatních provozovaných skladbách pojednáme budoucně.

— Koncert p. Ig. Illnera, jehožto nuzně z písní a z arií sestavený program jsme podali, byl pro každého znalce hudby saharou, v němžto houslové solo od Ant. Benévica výborně přednesené, oblažující oásu tvořilo. Výsledek koncertu byl, co se provedení kusů, a bezpochyby i co se — materiálního prospěchu týče, skromný. Údové stav divadla provedli své úlohy dosti dobře. Pan koncertista (?), bývalý oud českého divadla, podal — jásej vlasti! — českému obecnstvu mezi dvanácti německými čísly také — drobeček, totiž: „Kde domov můj,“ za kteroužto milost české obecnstvo hlučným potleskem se odměnilo.

— Jak známo, uspořádá dne 23. t. m. věhlásná virtuoska na piano, paní Klara Schumannová koncert, v němž následující skladby přednáseti bude: Sonata quasi fantasia (op. 27), Es-dur od L. Beethovena; romance (op. 32), ukolebavka (op. 124), studie (kanonické op. 56), od Rob. Schumanna; notturno a scherzo od B. Chopina (Šopéna); Gavotte (z anglických suite) do D-moll od Seb. Bacha; Rondo a capriccio od Mendelssohna. Mezery vyplňovat bude zpěv. Lze se nadíti, že tento klassickými skladbami vynikající koncert hojného účastenství dosáhne.

— Koncert ku prospěchu nově reorganisedovaného ústavu pro chudé bude se pod direkcí kapelníka p. J. Nesvadby dne 25. t. m. v divadle odbývati. Program k tomuto koncertu je následující: Overtura (D-dur) od Bed. Kittla, aneb ouvertura od V. Bargiela; koncertní arie od Beethovena; arie s chorem z oratoria „Jefta“ od Haendla; serenada od Mozarta; velký chor z „Jefty.“ V druhém oddělení symfonie B-dur (op. 38) od Rob. Schumanna.

— Koncert ve prospěch základu bezplatných obědů pro potřebné posluchače práv bude se dne 27. t. m. odbývati.

— Program ku koncertu Žofínské Akademie, jenž se dne 29. t. m. odbývati bude, obsahuje následující zajímavé skladby: „Hilf Herr,“ motetto od Homilia, magnificat od Orlanda Lassa, agnus Dei (oktett vokální) od dra Vil. Ambrose; „dies irae“ od Zikm. Kolečovského; fuga od Bed. A. Fescy; Wanderlied od Nilsa Gade a svítání od W. H. Veita.

— V neděli dne 27. t. m. bude se v stavovském divadle ve prospěch našeho výtečného komika p. Kašky dávat: „Yelva“ aneb sirotek z Ruska; melodrama (s hudbou) ve 2 jednáních. V úloze „Yelva“ vystoupí slovní ná německá herečka sl. Rudloffova, čímž představení toto velké zajímavosti nabude.

— V pianních ústavech p. Petra Maydla (uhelný trh 415—1) a p. Celestina Müllera (malý rynek 145—1) dávají se v nynějším postním čase večerní hudební zábavy. První zábava odbývala se v neděli dne 13. t. m., druhé budou dne 20. a 27. března, pak 3., 10. a 16. dubna, vždy o 5. hod. odpoledne. Výsledky obou ústavů podáme zevrubněji po ukončení všech zábav.

— Pan Bedř. Kittl, ředitel konservatoria, byl tážán od komise pro ustanovení stejného ladění v Paříži o náhled této záležitosti se týkající. Zpráva pana Kittla obsahuje následující podrobnosti: V Rakousku jest vojenská hudba příčinou zvýšeného ladění, anto se její tónovýše o půl tónu od tonovýše rozličných hudebních ústavů odchyluje. Tato odchylka povstala za časů císaře Alexandra I., kterýž stav se velitelem rakouského pluku, hudebníkům nové nástroje zhotoviti dal. Zhotovitel nástrojů zvýšil, by hudbě zvláštnosti a pronikavosti dodal, ladění nástrojů, čímž u jejich tónů přirozeným způsobem více jarosti a skvělosti dosáhl. Ostatní kapely vojenské závidíce tomuto pluku pronikavou hudbu, následovaly příklad jeho kapely.

(?) Z Blovice. (Hudební akademie.) Dne 20. února uspořádala zdejší hudební jednota jsouc podporována vůkolními p. učiteli hudební akademii ku prospěchu podniknutého obnovení starobylého chrámu sv. Jana Nepomuckého. Pod řízením ochotného c. k. kancelisty pana Fr. Icha, jenž co pěstitel klassické a zvláště kostelní hudby znám jest, provozovaly se ouvertury k operě „Bílá paní“ od Boieldieua, a „Jitka“ od Fuchse s neočekávaným výsledkem. Velmi mile dojala pozorné posluchače píseň „Povzbuzení k zpěvu“ od F. Škroupa, jižto pan Jos. Fuka, c. k. asistent berního úřadu, krásně a dojímavě přednesl, jsa výborně doprovázen na piano od p. Václ. Solara, vzorního učitele z Cízkova. Obecnstvo bylo četné majíc ve svém kruhu také p. hraběta Jana Kolovrata-Krakovského. Čistý výnos akademie obnášel 100 zl. r. č. O akademii tuto získal si hlavně ušlechtilý c. k. okresní p. F. Dlouhý velikých zásluh, zapraviv veškeré výlohy akademie této. Díky jemu!

(K. A.) Z Hlinska. (Kostelní hudba. — Čtvero-zpěvy. — Zhotovitel nástrojů p. Prokop.) Dne 27. února jsme slyšeli v chrámu Páně mši od Horáka, a dne 6. března od Führera. Po obakráte byly skladby tyto pro venkov se dobře hodící, pěkně provozovány. Musíme jen opětně litovati, že nejsou varhany v dobrém stavu, aby se jinak chvalné snahy pana ředitele kůru o zvelebení hudby kostelní podporovaly. — V letošním masopůstě jsme poznali, že zdejší spolek pro hudbu příležitostní od minulého leta nepokročil; spíše, že jakousi ochablost a netečnost na jevo dává. Vděčně se

musíme o účinných snahách zdejšího velectěného pana cís. kr. notáře a pp. učitelů pronesiti. Takměř každou neděli bývá čtverzpěv uspořádán, kterýž se vždy s výborným potká výsledkem. Volená čísla jsou pestrá a plná půvabů, provedení pak pro venkov mistrné. Dne 8. března jsme slyšeli několik nových čísel, mezi nimiž „Valčík“ od Fr. Vogla vynikal. Pan Šiler z Nasavrech spoluúčinkoval z ochoty, a osvědčil nevšední nadání pro zpěv. — Také se musíme o zdejším zhotovovateli hudebních nástrojů, panu Prokopovi, chvalně zmíniti. Pan Prokop si získal na mnoze svými výrobky, kteréž se i s velkoměstskými měřiti mohou, oblíbenost obecnstva. Též na umělecké výstavě Pařížské byly jeho violoncelly panem Korseltem z Turnova vystaveny a cenou vyznamenány. Prálibychom p. Prokopovi hojného účastenství obecnstva, neboť tak se jeho činnost ještě více rozvine.

(P.) Z Rokycan. (Fr. Karlík a jeho školní zpěvník.) O zvelebení zpěvu žákovstva našeho získal si nemalých zásluh učitel na zdejších hlavních školách pan Frant. Karlík, jenžto s neunavenou pílí a důkladnou sběhlostí mládež školní dvakrát v týdnu školním u a církevním u zpěvu s prospěchem vyučuje. Horlivý týž pěstitel zpěvu uspořádal zpěvník pro školy a hodlá jej tiskem vydati. Obsahuje 52 rozličných církevních a školních zpěvů, starších i novějších a skoro 100 nápěvů buď známých, buď od pořadatele složených. Pan F. Karlík, jenžto mimochodem řečeno, žákem varhanické školy byl, chová též v rukopisu navedení, kterak se školní mládež ve zpěvu trojhlasném cvičiti může. Navedení to je praktické a zaručuje v krátkém čase dobré výsledky.

Darmstadt. Slečna Emilie Schmidtova, která ku konci předešlé saisony u zdejšího dvorního divadla na dvě leta engažována jest, osvědčila se nejen co výtečnice v operách, jejichžto role důmyslně pojala a mistrně provedla, alebrž i co pěvkyně písní a oratorií tak skvěle, že od intendancí na pět let získána a engažována jest. V příštím týhodnu vystoupí sl. Schmidtova v Alcestě od Glucka a dne 18. t. m. v musejním koncertě ve Frankfurtu.

Paříž. (B. Rie. — Rossiniho „Ave Maria“ — Herculanium. — Berlioz a jeho díla.) Pianista Bernard Rie z Prahy vystoupil zde v koncertě a neminul se skvělého výsledku. Jeho hra je elegantní a dokonalá, a jeho salonní skladby, ježto s velkou uhlazeností přednášel, jsou duchaplně zosnovány a budou i v širších hudebních kruzích vítány. Pan B. Rie dostal pozvání, by dne 31.

t. m. při dvorní soirée účinkoval a bude dne 8. dubna při dvorním koncertě v Louvreu hráti. — V kapli Tuilerieské provozovalo se pod řízením Auberu (Obér) nejnovější dílo Rossiniho „Ave Maria“, jež slavný skladatel císařovně Eugénii věnoval. — Dne 4. března dávala se ponejprv čtyřaktová opera, „Herculanium“ od F. Davida, opera to, jejíž úprava 300000 franků stála. — Berlioz píše tříaktovou operu „Le siege de Troie“ (Obložení Troje). Text je dle Iliady a Eneidy.

Varšava. (Sestry Friesovy. — Stäglich.) Nedávno účinkovali zde v koncertě 13leté dívky, slečny Friesové na piano a housle; avšak nemohly vyniknouti, jelikož požadavkům obecnstva dostáti nemohly. Mnohem více za to líbil se pan Stäglich, kterýž na ruční harmoniku skutečně obecnstvo okouzli.

Dur a moll.

(Caffarelli). Ludvík XIV., král francouzský, poslal jednou věhlasnému zpěváku Caffarellimu tabatěrku. Pyšný pěvec ale vraceje jí poslovi na zpět, pravil: „Vždyt není na ni podobizna králova!“ „Král dává toliko vyslancům,“ odvětil posel, „tabatěrky s podobiznou svou!“ „Nuže,“ zvolal rozhorlen Caffarelli, „ať tedy vyslanec zpívají.“ — Byv z Paříže vypovězen, odebral se do Říma. Kardinál Albani žádal ho jednoho dne, by v jisté společnosti zpíval. Caffarellimu nebylo toto nabídnutí právě po chuti. I zpouzel se zpívati. Kardinál poslal pro něho svého zpravce se čtyřmi sluhami, kteřížto bičíky opatření byli. Co měl ubohý zpěvák počíti? V střevicích a v županě, musel se tam odebrati a skvělou společnost zpěvem baviti.

(Irská hudba). Nevím, praví cestopisec Kohl, který znamenitý muž to byl, jenž uslyšev jednou irskou národní píseň, okamžitě tvrdil, že to musí být nešťasný národ, od něhož melancholická hudba pochází. A skutečně dýchá celá irská hudba a poezie hlubokou melancholií, ježto s nešťastným osudem tohoto potlačeného národu, kterýž nikdy národní samostatnosti a neodvislosti nedosáhl, úplně souhlasí, jako zádumčivá hudba Slovanů. — Písně Tomáše Moora (Mura) a ostatních irských bardů ježto pohromy své vlasti opěvují, jsou hluboce dojmavé a srdcelomné.

Listárna. Panu J. Sk. v Holešově. Lonský běh „Dalibora“ je rozebrán. — P. D. T. v Křivoklátě. Nelze upotřebit, pošlete něco jiného. † v Náchodě. Volba skladeb pro přílohu závisí toliko od redaktora. Skladba p. W. se pro nás nehodí. — P. A. K. v Hlíně. Vašich posledních zásilek nemůžeme užiti, podejte něčehož, vlasti se týkajícího. — Vídeň 997. Vašemu přání se vyhoví; Vaše noty se budou rýti ve Vídni.

Žádáme všechny P. T. odběratele, kteří se jen na čtvrt leta předplatili, by své předplacení laskavě obnovili, podotýkajíce, by ti, kteří jen na první čtvrtletí 1 zl. stř. zaslali, nám 10 nov. kr. při zasilání nového předplacení laskavě dodali, neb předplacení čtvrtletní na „Dalibora“ je 1 zl. 15 kr. rak. čísla.

Expedice.

K tomuto číslu přiložena jest notová příloha III., obsahující dvě skladby pro housle s průvodem piana od M. Mildnera.